

De economische gevolgen en het handelingsperspectief naar aanleiding van de ontwikkelingen in Iran

Position Paper Nederlandse Vereniging van Banken voor Rondetafelgesprek 16 april 2026

Geopolitieke ontwikkelingen volgen elkaar recentelijk in hoog tempo op. De gevolgen zijn in potentie groot voor onze economie, met name door stijgende kosten of verstoringen van handelsketens. Banken zijn zich bewust van de effecten en onzekerheid die dit kan meebrengen voor klanten. We staan in goed contact met klanten om hen te helpen waar nodig en volgen de ontwikkelingen nauwgezet. Monitoring gebeurt op klantniveau, portefeuille niveau en macro-economisch niveau.

Banken zijn met hun wortels diep vervlochten in de maatschappij. De NVB stelt in dit paper:

- Op dit moment zien banken geen significante toename van problemen bij zakelijke en particuliere klanten;
- Waar nodig ondersteunen zij klanten via bestaande instrumenten, waarbij gekeken wordt of een bedrijf in de kern gezond is;
- Tref voorbereidingen voor mogelijke regelingen bij het scenario dat de situatie langer aanhoudt. Banken denken graag mee, vanuit hun rol als financier en vanuit hun ervaringen met eerdere crises. Een verruiming van bestaande instrumenten, zoals de BMKB, is niet zonder meer de oplossing;
- Richt maatregelen zo in dat ze de duurzame- en circulaire- transitie ondersteunen en de weerbaarheid van het bedrijfsleven in de toekomst vergroten.

Ontwikkelingen in zakelijke & particuliere markt

Zakelijke klanten:

Op dit moment zien wij geen significante toename van aantallen klanten met liquiditeitsproblemen. Banken ontvangen wel signalen dat klanten economische gevolgen van de crisis ervaren, bijvoorbeeld door hogere energieprijzen. Bij energie intensieve sectoren dempen maatregelen van klanten uit eerdere crises nu de effecten van de huidige crisis, zoals het eerder kunnen doorbelasten van kosten, het afdekken van financiële risico's (hedging) en meer energie verkrijgen uit hernieuwbare energie. Deze klanten zijn daardoor minder afhankelijk van fossiele brandstof.

Uit de gesprekken met klanten blijkt daarnaast dat ondernemers vooral de lange termijn gevolgen van deze crisis vrezen. Het gaat daarbij om de algemene beschikbaarheid van materialen en de verstoring of verlegging van handelsketens. Het risico bestaat voor de langere termijn, als gevolg van hogere energieprijzen, schaarste van goederen en langere handelsketens, dat de inflatie stijgt en de rente oploopt. Als gevolg hiervan kan er druk op de loonkosten ontstaan. De combinatie van deze stijgingen kan de marges onder druk zetten als de productiviteit niet tegelijkertijd toeneemt, en daarmee een risico vormen voor klanten.

Voor de zakelijke/mkb markt wordt contact onderhouden met klanten, waaronder via klantcontactcentra en relatiemanagers. Op portefeuilleniveau wordt datagedreven gemonitord of in sectoren de gevolgen van de economische gevolgen (substantieel) waarneembaar zijn. Ook volgen banken of er in specifieke sectoren extra aanvragen voor financiering worden gedaan, of dat er verzoeken tot uitstel van rente en/of aflossingen binnenkomen. Zo kijken banken bijvoorbeeld naar de ruimte die klanten hebben op hun rekening courant, of incasso's niet uitgevoerd kunnen worden en naar het verloop van de inkomsten op de rekening. Op deze manier monitoren zij of er toenemende liquiditeitskrappe ontstaat.

Particuliere klanten:

Op dit moment zien banken bij hun particuliere klanten vooralsnog geen knellende situaties. De problematiek van gestegen gasprijzen zal ook pas na verloop van tijd via de energierekening doorsijpelen naar particulieren, omdat energiecontracten vaak voor langere tijd vastliggen. Met name klanten met een dynamisch energiecontract zouden eerder in de problemen kunnen komen door snel stijgende energiekosten.

Ten tijde van de inval van Rusland in Oekraïne bleek dat de problematiek van snel stijgende prijzen zich met name concentreert op de huurmarkt. Hier is eerder sprake zijn van een combinatie van factoren, zoals een minder gunstig energielabel, minder financiële slagkracht en afhankelijkheid van een verhuurder om energiebesparende maatregelen te nemen. Klanten met een eigen woning hebben daarentegen, sinds de start van de Oekraïne-oorlog, vaker geïnvesteerd in energiebesparende maatregelen. Banken hebben tegelijkertijd hun productaanbod om klanten te helpen met duurzaamheidsmaatregelen uitgebreid in de afgelopen jaren.

Banken monitoren bij particuliere klanten of er signalen binnenkomen van financiële stress of moeilijkheden. Waar problematiek aan de oppervlakte komt is een uitgebreid stelsel van advies en hulp beschikbaar, onder andere via de Nederlandse Schuldhulp Route, waar naast financiële partijen als banken en verzekeraars, ook energiebedrijven, telecombedrijven en overheden participeren.

Hulp via reguliere kanalen

Op dit moment staan banken, waar nodig, op basis van eigen instrumenten klanten bij, bijvoorbeeld door het verstrekken van additioneel werkkapitaal. Welke wijze precies passend is, verschilt per klantsituatie. Dit zal ook afhankelijk zijn van de verschillende scenario's waarbinnen de crisis zich ontwikkelt. Banken zullen daarbij de toets doen of een klant in de kern gezond is.

Banken hebben, vanuit eerdere crisissituaties, ervaring opgebouwd over de wijze waarop zij hun klanten effectief kunnen bijstaan. De ervaring leert dat met name een combinatie van factoren een klant door een lastige periode kan loodsen. Tijdens COVID-19 zorgde de combinatie van verschillende maatregelen vanuit de overheid, zoals de NOW, TVL en uitstel van belastingen, ervoor dat veel bedrijven voort konden blijven bestaan. Dit schiep ook de condities waaronder bedrijven verantwoord additionele financiering konden aantrekken.

Het is in de huidige fase van de crisis van belang om voorbereidingen te treffen voor maatregelen als de crisis langer duurt. Dergelijke regelingen kunnen zich dan richten op bijvoorbeeld het ondersteunen van het werkkapitaal en het drukken van de kosten door te investeren in toekomstbestendige bedrijfsvoering. In gesprekken met stakeholders wordt nu al de Borgstellingsregeling voor MKB-Kredieten (BMKB) genoemd. Deze richt zich in beginsel op investeringen, niet op werkkapitaal. Onze inschatting is dat deze regeling op dit moment niet of zeer beperkt ingezet zou worden als crisisinstrument door banken. Vanzelfsprekend blijven wij nauw met de overheid in gesprek over de mogelijke vormgeving van de BMKB en/of andere steunregelingen.

Perspectief op een volledige terugkeer naar een, op termijn, gezonde bedrijfsvoering blijft essentieel bij het verstrekken van extra financiering, juist ook vanuit klantbelang. Extra schuld is niet in alle situaties een oplossing. Door extra financiering nemen de lasten toe en kan er op korte termijn minder groei worden gerealiseerd en blijft de klant na de crisis daarmee zitten. Ook zijn klanten, terecht, huiverig om extra te lenen en schuld aan te gaan, wanneer zij niet zeker weten of zij dit later kunnen terugbetalen.

Versnel de transitie naar een duurzaam en robuust businessmodel

Banken staan klaar om hun klanten te helpen met investeringen richting een duurzaam en robuust businessmodel. Deze crisis toont aan dat de noodzaak om verder te versnellen op de energie- en circulaire transitie alleen maar groter wordt. Klanten die de afgelopen jaren fors hebben geïnvesteerd, zijn nu ook weerbaarder in deze nieuwe crisis. Het is van belang dat steunmaatregelen voor bedrijven tijdens deze crisis die toekomstige onafhankelijkheid, en dus de duurzame transitie, waarborgen. Korte termijn maatregelen, met lange termijn visie.

Europese kaders en regelgeving

In een scenario waar de oorlog langer voortduurt verdient het aanbeveling dat, net als in de COVID-19 periode, de Europese staatssteun kaders en de richtlijnen van de Europese Banken Autoriteit (EBA) over het financieren van bedrijven in moeilijkheden, verruimd worden. Zonder verruimde staatssteunkaders kan financiële steun door de overheid aan bedrijven al snel als ongeoorloofd worden aangemerkt. In een dergelijke situatie is ook een specifiek kader van de EBA wenselijk die banken ruimte geeft om klanten te ondersteunen met specifieke en collectieve maatregelen. Dit voorkomt dat banken een andere risico-classificatie moeten toekennen aan bedrijven die tijdelijk uitstel van rente en/of aflossing krijgen. Zonder een dergelijk kader kunnen maatregelen negatief doorwerken voor klanten door bijvoorbeeld hogere rentes (bij renteherzieningsmomenten).

